

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Kiertotalouslain systematiikka ja keskeisiä sisältökysymyksiä

Jätealan ja kiertotalouden yhteistyöryhmä JÄKKI (3/2024) 25.10.2024
Ympäristöministeriö

Tilannekatsaus kiertotalouslain valmistelun vaiheeseen

- Kiertotalouslakia valmistelee työryhmä, joka piti järjestäytymiskokouksensa 28.8.
 - Tuolloin käytiin myös alustava keskustelu uuden lainsäädännön systematiikasta
- Työryhmän työ jatkuu vuoden 2025 loppuun, tarkoituksena saattaa HE-luonnos lausunnoille alkuvuodesta 2026 ja HE eduskuntaan syksyllä 2026
- Työryhmän toinen kokous pidettiin 24.10.
 - Käsiteltävinä aiheina kiertotalouslain systematiikka ja ensimmäisiä keskeisiä sisältökysymyksiä.
 - Lisäksi työryhmä päätti perustaa jaoston käsittelemään tuottajavastuuasioita. Jaosto aloittaa työnsä välittömästi.
- Työryhmän seuraava kokous pidetään 10.12.2024.

Esityksen sisältö: työryhmässä 24.10. käsitellyjä asioita

1. Kiertotalouslain lakisystemaattinen ratkaisu

- Kiertotalouslain luonne ja arvioinnin perusteet
- Ehdotus kiertotalouslain rakenteesta

2. Kiertotalouslain keskeisiä sisältökysymyksiä

- Tunnistettuja vaihtoehtoja (ei-tyhjentävä käsittely)

1. Kiertotalouslain lakisystemaattinen ratkaisu

Kiertotalouslain luonne: lähtökohdista

- Lähtökohtana voimassa olevan jätelain (646/2011) kokonaisuudistus
 - Jätelaissa säännöksiä, joiden sisältö tullaan säilyttämään sellaisenaan tai pienin muutoksin
 - Säännöksiä, joiden muuttaminen on haastavaa/mahdotonta: EU-sääntelystä tulevat velvoitteet (täytäntöönpano) ja terminologia
 - Toimivina pidetyt säännökset ja viimeaikaisesti uudistetut säännökset
 - Samalla jätelaki on riittämätön kiertotaloussiirtymässä, joten uudistuksessa
 - pyritään parantamaan nykysääntelyn toimivuutta, missä mahdollista
 - pyritään tekemään ratkaisuihin aikaa kestäviä (ml. tuleva EU-sääntely)
 - arvioidaan uutta sisältöä ja ohjauskeinoja, joilla lisäarvoa
 - samalla uudistettaneen merkittävästi asetustason sääntelyä

Ratkaisuvaihtoehdon perusteista

- **Lakisystemaattista ratkaisua** on arvioitava seuraavien kriteerien pohjalta
 - Selkeyttäminen ja systematisointi lain soveltajien kannalta (kansalaiset, yritykset, viranomaiset, jne.)
 - Rakenne, joka kestää aikaa ja tulevia muutoksia sääntelyyn
 - Tehokas EU-sääntelyn täytäntöönpano
- Huom.:
 - **Lakisystemaattinen ratkaisu yksinään ei määritä lain sisältöä (sääntelystrategiaa tai ohjauskeinoja).**
 - **Rakenne tulee työn edetessä elämään ja täsmentymään.**
 - **Kyseessä on ensimmäinen ehdotus, ja useiden asioiden sijoittelu laissa vaatii yhä työstämistä.**

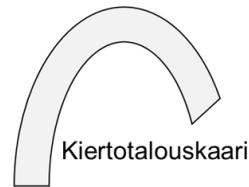

Kiertotalouslaki voidaan rakentaa eri elementeistä

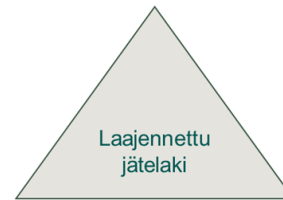
- Työryhmän 1. kokouksen perusteella esim. Syken esityksestä yksikään vaihtoehto ei sellaisenaan yksin riitä kiertotalouslain perustaksi, vaan on yhdisteltävä niiden elementtejä.

Höttöinen, mutta tavoitteidenasetanta ja suunnittelujärjestelmät voivat kattaa laajasti kiertotalouden eri osa-alueet. Ei aseta velvoitteita kuin suunnitteluun.

Moniulotteinen ja asettaa kovia velvoitteita, mutta ei mahdollista kansallista puuttumista kaikkiin avainkysymyksiin (tuotepoliittikka). Edellyttää toimivaltasuhteiden tarkistamista hallinnonalojen välillä.

Asettaa kovia velvoitteita ja mahdollistaa kansallisen sääntelyn, mutta vaikuttaa vain aineiden ja esineiden elinkaaren loppuun. Kattaa kapean osan kiertotaloutta.

Voi kattaa kiertotalouden eri aloja ja asettaa kovia velvoitteita. Sääntely helppo uudistaa pala kerrallaan. Kuitenkin helposti epäkoherentti kokonaisuus.

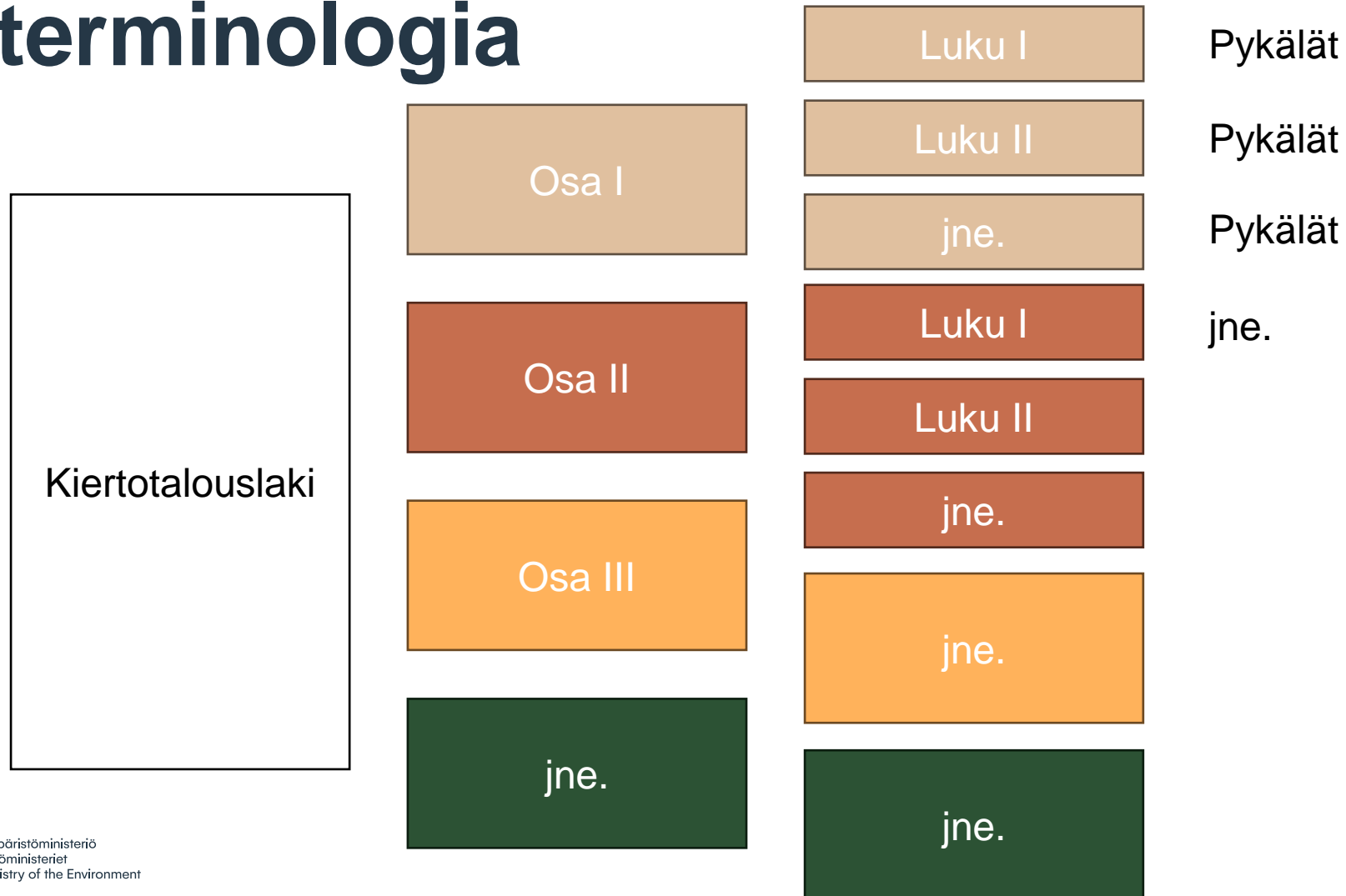
Ehdotuksen pääkohdat

- **Kiertotalouslaki**

- Kuten jätelaki, sisältäisi jatkossakin aineellisoikeudellisia velvoitteita
- Laaja laki, johon siis sisällytettäisiin suuri osa työryhmän arvioitavaksi tulevasta lainsäädännöstä
- Kuten puitesääntelyssä, voisi sisältää uusia tavoite- ja suunnittelusäännöksiä
- Avoimna on mm.:
 - Missä määrin lisää tuotesääntelyä lakiin (huom. ekosuunnitteluasetus)
 - Tuottajavastuusääntelyn kehittäminen (tarkempi rakenne arvioitavana tv-jaostossa?)
 - Muiden EU-säädösten mahd. täytäntöönpanon tarpeet (esim. jätedirektiivin muutokset, ELV, PPWR?)
- Ei ole tunnistettu kokonaisuuksia, jotka siirrettäisiin erillisiin lakeihinsa.
 - On arvioitu, mutta työryhmässä 24.10. lähtökohtaisesti hylätty erottaminen: roskaantumista koskeva sääntely sekä SUP-roskaamisen puhdistamisvastuu → jatketaan valmistelua osana kiertotalouslakia

Kiertotalouslain rakenteen hahmottelua: terminologia

Ehdotus kiertotalouslain rakenteeksi

lain osittain

- I. Yleinen osa
- II. Tuotteita koskevat kiellot ja vaatimukset
- III. Jätehuolto
- IV. Tuottajavastuujärjestelmät
- V. Tiedonhallinta
- VI. Valvonta, muutoksenhaku ja seuraamukset
- VII. Erinäiset säännökset ja voimaantulo

Ehdotus kiertotalouslain rakenteeksi: osat I ja II

Osa I: Yleinen osa

- 1. Luku: Lain tarkoitus, soveltamisala, määritelmät
- 2. Luku: Yleiset tavoitteet ja periaatteet
- 3. Luku: Yleiset kiellot ja velvollisuudet
- 4. Luku: Viranomaiset ja niiden tehtävät
- 5. Luku: Jätteen luokittelun päättymisen ja sivutuotteeksi määrittely
- 6. Luku: Valtakunnallista jätteen/kiertotaloussuunnitelmaa koskevat säännökset

Osa II: Tuotteita koskevat kiellot ja vaatimukset

- 1. Luku: Tuotteita koskevat yleiset vaatimukset
- 2. Luku: Tuoteryhmäkohtainen sääntely

Ehdotus kiertotalouslain rakenteeksi: osat III ja IV

Osa III: Jätehuolto

- 1. Luku: Jätehuoltoa koskevat yleiset velvollisuudet ja kiellot
- 2. Luku: Vastuu jätehuollon järjestämisestä
- 3. Luku: Kunnan järjestämä jätehuolto

Osa IV: Tuottajavastuujärjestelmät

- 1. Luku: Yleiset tuottajavastuuta koskevat säännökset
- 2. Luku: Pakkaukset (ja juomapakkaukset)
- 3. Luku: SER
- 4. Luku: Akut ja paristot
- 5. Luku: Ajoneuvot
- 6. Luku: Kalastusvälineet
- 7. Luku: Tekstiilit
- 8. Luku. Renkaat
- 9. Luku: Paperi
- 10. Luku SUP-puhdistamisvastuu

Ehdotus kiertotalouslain rakenteeksi: osat V, VI ja VII

Osa V: Tiedonhallinta

- 1. Luku: Kirjanpito-, seuranta- ja tiedonantovelvollisuudet (ml. siirtoasiakirja)
- 2. Luku: Rekisterit ja tietopalvelut

Työryhmän 24.10. kokouksen perusteella on arvioitava, minne sijoitetaan roskaantumista koskeva sääntely.

Osa VI: Valvonta, muutoksenhaku ja seuraamukset

- 1. Luku: Hyväksymismenettely¹
- 2. Luku: Valvonta ja hallintopakko
- 3. Luku: Vaatimustenmukaisuuden arviointi
- 4. Luku: Muutoksenhaku ja täytäntöönpano
- 5. Luku: Seuraamukset ja rangaistussäännös

Osa VII: Erinäiset säännökset ja voimaantulo

- (1. Luku: Erinäiset säännökset)
- Voimaantulo (ml. siirtymä- ja kumoamissäännökset)

1: ellei esim. omiin lukuihin substanssin perusteella tai omaan osaansa

2. Kiertotalouslain keskeisiä sisältökysymyksiä

Työryhmä on aloittanut kiertotalouslain uuden keskeisen sisällön käsittelyn

- Seuraavassa kuvattu uusi sisältö kattaa eritasoisen kansallisen sääntelyn, siis kiertotalouslain lisäksi konseptuaalisesti esim. asetustasoisen sääntelyn.
- Joitain esitetyistä toimenpiteistä voi olla tarpeen saattaa voimaan aiemmin kuin vasta kiertotalouslailla.
- Työryhmän 2. kokouksessa (24.10.2024) käyty keskustelu oli ei-tyhjentävä. Tarkoituksena oli tunnistaa ja tarkentaa lain tiettyjä sisältökysymyksiä jatkotyötä varten ja määritellä jatkoaskeleita.
 - Tarkoituksena ei ollut vielä päättää, mitä lakiin otetaan ja mitä ei, vaan hahmottaa, millaista uutta sisältöä tarkalleen ottaen olisi arvioitava jatkotyössä.

Alustavasti arvioitavaksi tunnistettuja teemoja uudeksi sisällöksi

Työryhmän 2. kokouksessa 24.10. keskusteltiin alustavasti seuraavista:

1. Uudet kiertotaloustavoitteet lakiin
2. Etusijajärjestyksen kehittäminen
3. Ohjauskeinot jätteenpolton hillitsemiseksi

Suunniteltu käsiteltäväksi työryhmän 3. kokouksessa (10.12.):

4. Ohjauskeinot lajittelun ja kierrätyksen parantamiseksi
 5. Muut ohjauskeinoteemat (esim. jakamistalous, uudelleenkäyttö, uusiomateriaalit, kytkennät muuhun lainsäädäntöön)
 6. Laillisuusvalvonnan ja seuraamussäätelyn kehittäminen
- Huom. Moni ohjauskeino tukee useaa kiertotalouden osa-aluetta – jaottelu teemojen alle on suuntaa antava ja vain yksi mahdollisista

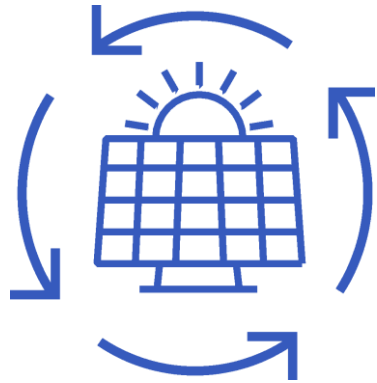

1. Uudet kiertotaloustavoitteet lakiin

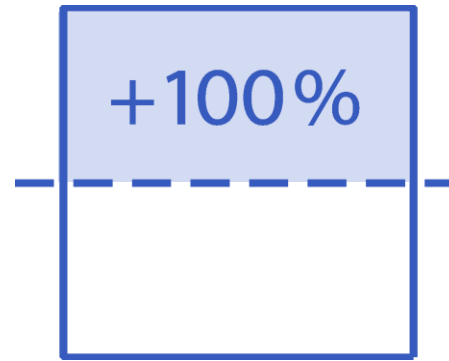
- Arvioidaan jätelain tarkoituspykälän (1 §) tarkistamisen lisäksi uusien tavoitesäännösten sisällyttämistä lakiin.
 - Arvioinnissa on kiinnitettävä huomiota mm.
 - Tavoitteiden muotoilemiseen (onko aikaan sidottu, onko numeerinen, mikä indikaattori(t): esim. kiertotalousohjelmassa VN:n periaatepäätöksellä kahdella kaudella hyväksytyt kiertotaloustavoitteet)
 - Kuinka monta tavoitetta vaadittaisiin; onko yksi kokonaistavoite ja/vai osatavoitteita
 - Kuinka sitovia tavoitteista luotaisiin
 - Keneen tavoitteet kohdistuisivat (kansallinen taso/muu)
 - Millaista tietopohjaa ja menettelyitä tavoitteiden asettaminen ja seuranta edellyttäisi
 - Mihin muihin säännöksiin tavoitteet laissa kytkettäisiin
- Jatkoaskel: Tuodaan seuraavaan työryhmäkokoukseen (10.12.) ehdotuksia vaihtoehtoista tavoitteiden suhteen.

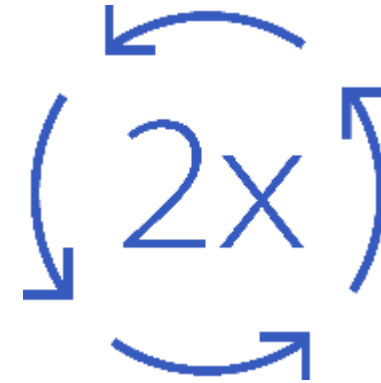
Esimerkkinä kiertotalousohjelman tavoitteet

Uusiutumattomien luonnonvarojen kulutus vähenee, ja uusiutuvien luonnonvarojen kestävä käyttö voi kasvaa siten, että kotimaan primääriraaka-aineiden kokonaiskulutus **ei 2035 ylitä vuoden 2015 tasoa.***

Resurssien tuottavuus kaksinkertaistuu vuoden 2015 tilanteesta vuoteen 2035 mennessä.

Materiaalien kiertotalousaste kaksinkertaistuu vuoteen 2035 mennessä.

* Vientituotteiden valmistukseen käytetyt luonnonvarat eivät kuulu tavoitteen piiriin.

2. Etusijajärjestyksen kehittäminen

- Tavoitteena lisätä jätelain 8 §:n vaikuttavuutta
 - Hierarkian täsmentäminen (esim. downcycling/upcycling)?
 - Sitovuuden laajentaminen (8.2 §: tuotannossa / toiminnassa)
- Uudelleenkäytön ottaminen huomioon säännöksessä nykyistä paremmin
- Vrt. jäteasetuksen 22.1 §:
 - Edellä 17–21 §:n mukaisesti erilliskerätty jäte on toimitettava käsittelyyn, jossa mahdollisimman suuri osa siitä valmistellaan mahdollisimman korkealaatuiseen uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen.
 - nostetaanko lakiin ja minne?
- Jatkoaskel: jatketaan valmistelua palautteen perusteella

3. Ohjauskeinot jätteenpolton hillitsemiseksi (ml. rinnakkaispoltto)

- Jätteenpolttokapasiteetin vaiheittainen vähentäminen (eri vaihtoehtoja tekniseen toteutukseen)
- Jätteenpolttokapasiteetin tason jäädyttäminen tasolle X
 - Uuden kapasiteetin rakentamiskielto (ei uusia lupia, eikä muutoslupia kapasiteetin lisäämiselle)
- Lakiin nykyistä tiukempi kielto polttaa kierrätyskelpoista jätettä (vrt. jätelain 15 a §)
- Kielto/rajoitukset erilliskerätä energijätettä
- Vaihtoehtoiset taloudelliset ohjauskeinot (ei välttämättä kiertotalouslaissa)
 - Esim. sekajätteen verotus, kaatopaikalle sijoitettavien polton tuhkien verotus?
 - Huom.: EU:n päästökaupan kehitys (2028/2030?)
- Jatkoaskel: Arvioidaan selvityksen käynnistämistä jätteenpolton ohjauskeinoista.

Sekä työryhmän että JÄKKIn jäseniltä pyydetään ehdotuksia

- Kyetäänkö tunnistamaan merkittäviä uusia kansallisen tason avauksia seuraaviin:
 - **Markkinoiden luominen**; kysynnän ja tarjonnan luominen (uusiomateriaalit; entä muuta?)
 - Lähtökohtana EU-sääntelyn tehokas täytäntöönpano
 - **Rajapinnat tuote- ja kemikaalisääntelyyn** (uusiomateriaalien tuotteistamisen lisäksi)
 - **Sääntelyn sujuvoittaminen ja karsiminen**
- Jatkoaskel: **Mahdollisimman pitkälle mietittyjä kirjallisia ehdotuksia** pyydetään lähettämään sihteeristölle.

Jatkoaskeleet

- **Työryhmä**

- Seuraava työryhmän kokous on 10.12.2024; käsitellään yhä uutta keskeistä sisältöä
- Keväälle on alustavasti aikataulutettu neljä työryhmän kokousta, joista ensimmäinen on 13.2.2025

- **Tuottajavastuujaosto**

- Kokoontuu ensimmäisen kerran 4.12.2024

Keskustelu

- Onko kommentteja
 - Lakisystemaattiseen ratkaisuun
 - Alustavasti tunnistettuihin ohjauskeinoteemoihin?
- Muut ideat?
- Evästystä jatkotyöhön

Kiitos!

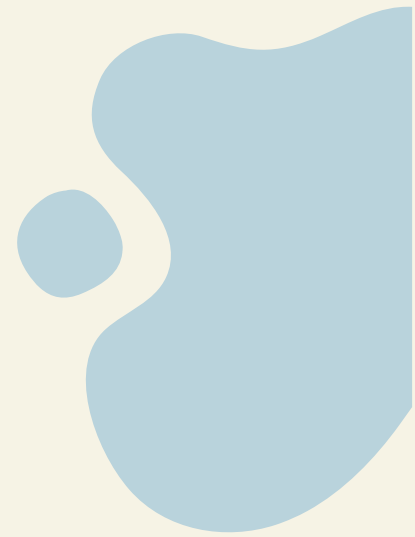
Olli Laukkanen
Erityisasiantuntija
puh. 029 525 0099
olli.laukkanen@gov.fi

Jussi Kauppila
Lainsäädäntöneuvos
puh. 029 525 0085
jussi.kauppila@gov.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the Environment

Aleksanterinkatu 7, Helsinki | PL 35, FI-00023 Valtioneuvosto | ym.fi

Ympäristöministeriö
Miljöministeriet
Ministry of the
Environment

